

ኤርትራ፡ ምድሪ ባሕሪ ካልኣይ ክፋል

ምፍንጃርን ኣገዳስነትን ኤርትራዊ ብረታዊ ቃልሲ

ደራሲ - ኣልኣሚን መሓመድ ሰዒድ

(4)

እድሪስን ዑመር የመኒን ኣብ ቤት-ሻሂ ኣቶ ኣልጃዓሊ፡ ምስ ተራኽቡን ሰላምታ ተለዋወጡን፡ ነናቶም ጀበና ⁽¹⁾ ብምእዛዝን ቡኖም እንዳሰተዩ፡ እድሪስ ተቐዳድሙ፡-“ኩነታት ዓድና፡ ብሰንኪ ተደጋጋሚ ፈተነታት ምፍራስን ምብርጃንን ፈደራላዊ ብይን፡ እናበኣሰ ይመጽእ ብምህላው፡ ብዙሓት ኤርትራውያን ድማ፡ ካብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ኤርትራ እናተሃድኑ ናብ ቤት-ማሕበሩ ይዳገኑ ኣለዉ። ዝተረፉ ኸኣ፡ ናብ ከተማ ከሰላ ክውሕዙ ጀሚሮም ኣለዉ። እንተኾነ፡ ጭቡጥ ሓበሬታ ዝህብ ሰብ ስለ ዘደጋገመኒ፡ ብዛዕባኪ እንታይ እትፈልጦ ኣሎካ?” ክብል ተዛረበን ሓተተን።

ኣቶ ማሕጃብ ኣልጃዓሊ፡ ናብኦም ይመጽእ ከም ዘሎ ተግዘቡ። ብዙሕ ከይጸንሑ ሰላምታ እናተለዋወጡ፡-“ኣታ ሰብኣይ ኣበይ ድኻ ዘሎኻ፡ እዚ ኸሉ ምጥፋእ እንታይ ኣድለየ?” እድሪስ ሓተተ።

ዑመር የመኒ ብወገኑ፡-“መርሓባ ዝፈትዎ ሓወይ ኣልጃዓሊ።” ኢሉ፡ ፍሽኽታ ብምቕዳም።

(1) ጀበና ብሱዳን ኣዘራርባ ቡን ማለትዮ።

እድሪስ ተረብሹ ዘሎ ኾይኑ ስለ ዝመሰሎ፡ ኣቶ ማሕጃብ ኣልጃዓሊ ተቐዳዲሙ፡-“ደሓን ድኻ እድሪስ ሓወይ።?”

“ዋላ ሓንቲ... ዝኾነ ዝሰማዕኩዎ ነገር የለን። ምናልባት ዑመር እንተሎዎ ክሕብረና ይኸእል’ዩ።” በለ እድሪስ።

ይኹን’ምበር ብዙሕ ከይደንጎዩ፡- “ኣብዘን ዝሓለፉ ሰለስተ መዓልታት፡ ኩነታት ኤርትራ ኣዝዩ ሕማቕ’ዩ ነይሩ። ካብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ዝመጹ ዘለዉ ዜጋታት፡ ኣብ ዓድና ብርቱዕ ፍርሕን ራዕድን ሰፊኑ ከም ዘሎ ይገልጹ’ለዉ።” ነቲ ዝሰምዖ ክገልጽ ፈተነ እድሪስ።

ኣቶ ማሕጃብ ኣልጃዓሊ ብወገኑ፡-“ዘሰንብድ ነገር ኣይረኣኹን ኣይሰማዕኩን!” ብምግራም ተዛረበ።

ዑመር የመኒ ተቐቢሉ፡-“ካብ ኤርትራ ዝመጽእ ዘሎ ሓበሬታ ሕማቕ እንተ ዘይኮይኑ ብጽቡቕ ዝግለጽ የለን። ብዙሓት ከም ዝብሉዎ፡ ገለ ኣሃዱታት ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣብ ኣገደስቲ ጎደናታት ከተማታት ኤርትራ ብምዝርጋሕ፡ ዜጋታት ይኣስሩ ኣለዉ። ብተወሳኺ’ውን ገለ ኣባላት ወተሃደራዊ ፖሊስ ከይተረፉ፡ ኤርትራውያን ብዘይርድእዎ ቋንቋ ኣምሓርኛ፡ ድልየታትናን ባህግናን ዘየማልኡ እንተለዉ ብጥይት ክንብድሆምና። እናበሉ ኣብ ገለ ጎደናታት ኣስመራ ክፍክሩን ክድብሉን ተራእዩ። ብመሰረት ዝሰማዕኩዎ፡ ንጉስ ሃይለስላሴ፡ ንሕቡራት ሃገራት፡ ነቶም ኣብ ካልኣይ ኩናት ዓለም ዝተዓወቱ ኣርባዕተ ሓያላን መንግስታት፡ ንህዝቢ ኤርትራ ግምት ከይሃበን ከየኸበረን፡ ሓይሉ ብዘፍቅዶ ንኤርትራ ኣብ መስፍናዊት ንግስነቱ ንክእትዋ፡ ንፈደራላዊ ብይን ክስርዝ ህርድግ በለ።” ዝብል’ውን ብተወሳኺ ንዝነበሮ ሓበሬታ ለገሰ።

ብዘይካ’ቲ ዝተራእዩን ዝተሰምዑን ፖለቲካዊ ኣድማታት፡ ኣብ ኤርትራ ሓደ ንመግዛእቲ ስርዓት ኢትዮጵያ ዝጸረርን ዝብድህን፡ ብሽም ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ወይ ብማሕበር ሸውዓተ ዝፍለጥ ውድብ ከም ዝተመሰረተ፡ ብዙሓት ኤርትራውያን እኳ እንተሰምዑን እንተ ተበሰሩን፡ ነቲ ዝነበረ ፖለቲካዊ ባዶሽ ዝትክእን ዝቕይርን ሃዋሁ ግን ኣይተዓዘቡን።

ሰለስቲኦም ኣዕሩኽ፡ ብዛዕባ ህሉው ፖለቲካዊ ኩነታት ርእይቶታትን ሓበሬታትን እናተለዋወጡ ከለዉ፡ ሓደ ካብ ኣርባዓታት፡ ኣብ ከተማ ፖርት ሱዳን ዝነበር ኣቶ ሙሳ ብላል ዝተባህለ ወዲ ዕዲ ⁽¹⁾ ፡ ናብኣም እናኣምረሐ ተዓዘቡ። ከም ልሙድ ሰላምታ ድሕሪ ምልውዋጥን ኩነታት ስድራን ጎረባብትን ምሕታት፡ ነቲ ዝመጸም ጋሻ ብፍሱህ ድሕሪ ምቕባል፡ እድሪስ፡-“ከይተራኽብና ብዙሕ ግዜ ሓሊፉ፡ ኣበይ ትነብር ከ ነይርካ?” ኢሉ ሓተተ።

ኣቶ ሙሳ ብላል ተቐቢሉ፡-“ካብ ኤርትራ ዝመጹ፡ ብዛዕባ ህሉው ኩነታት ዓዲ ክገልጹለይ ዝኸእሉ ኡሙናት ሰባት ንምርካብ፡ ቅድሚ ትማሊ ብጸት ካብ ፖርት ሱዳን ኣፋንዮምኒ። ነዚ ተልእኾ ንምፍጻም ድማ ሙሉእ መዓልቲ ኣብ ዕዳጋ ከሰላ ኮለል ክብል ኣርፊደ።”

(1) ዕዲ ኣብ ንኡስ ዞባ ማእከል ዞብ ደቡባዊ ቀይሕ ባሕሪ (ደንካልያ) እትርከብ፡ ሓውሲ ከተማ ዓዲያ።

እድሪስ በቲ ዝሰምዖ እናተገረመ፡-“ነቲ ካብ ዝተፈላለዩ ቦታታት፡ ተሰነይ፡ ኣቕርደትን ኣስመራን መጺኦም ዝህቡና ሓበሬታ፡ ምስቲ ንስኻ እትረኽቦ ክተወዳድሮ ድኻ ደሊኻ?” ክብል ሓተተ።

“ኣብ መንጎ ኤርትራን ከሰላን ዘሎ ርሕቀት ኣዝዩ ቀረባን ብሰዓታት ዝኸየድ ብምዃኑ፡ ደሃይ ሃገር ብቐሊሉ ትረኽቡ”ኹም፡ ዝብል መረዳእታ ስለዘለኒዮ።” ሙሳ ብላል ነቶም ምስኡ ዘለዉ እናጠመተ ተዛረበ።

ኣቶ ማሕጃብ ኣልጃዓሊ ብልክዕ እንታይ ይበሃል ከምዘሎ ስለ ዘይተረደኦ፡-“ብዘይካ ካብ ምዕራባዊ ቆላታት ኤርትራ ዝመጹ ዝገልጽዎ እንተ ዘይኮይኑ፡ ሓዲሽ ዝተራእየ ወይ ዝተረኽበ ደሃይ ዘሎ ኣይመስለንን።” ኢሉ መለሰ።

ኣቶ ሙሳ ብዝያዳ ዘለዎ ሓበሬታ ክልግስ ተተባቢዑ፡-“ገለ ኣብ ከተማ ፖርትሱዳን ዝርከቡ ኤርትራውያን መንእሰያት፡ ብዛዕባ ህሉው ፖለቲካዊ ኩነታት እናኣልዓሉ፡ ፖለቲካዊ ኣኼባታት የካይዱ ኣለዉ።” ብዘይ ዕቓብ ርእይቶኡ ኣቐረቡ፡ ብዙሕ ከይጸንሑ ድማ፡-“ቀንዲ ኣተክሮ”ቶም ዝእከቡ ኤርትራውያን ተቐማጦ ከተማ ፖርትሱዳን፡ መተካእታ ንህሉው ኩነታት ሃገር ዘገልግል ፖለቲካዊ ባይታ ምፍጣር፡ እዚ ድማ፡ ከይተሓለልካ ሰላማዊ ሰልፍታትን ኣድማታትን ዳግም ምብርባር፡ ፖለቲካዊ ትካላት ሰልፊ ኣንድነትን መደበራት ፖሊስ ኤርትራን ምቕላፅን ምክሻሕን፡ ከምቲ ጠበቓ ማሓመድ ዑመር ቃዲ ዘካየዱ ፖለቲካዊ ንጥፊታት እናኣካየድካን እናበዳህካን ብንጥፊት ክንሰርሕ ኣሎና ዝብሉ ኣገደሱቲ ናይ ፖለቲካ ኣርእስትታት የልዕሉ ኣለዉ።” ሞራል ብዝመልኦ መንፈስ ተዛረበ።

ኩሎም ነቲ ብወገን ኣቶ ሙሳ ብላል ዝተለገሰ ሓበሬታ ነኣድዎ።

ኣቶ ማሕጃብ ኣልጃዓሊ ብወገኑ፡ ብዛዕባ ዝተላዕሉ ኣርእስትታት ዝያዳ መብርሂ ንምርካብ፡-“ከምቲ ኣብ ሱዳን እንርእዮ፡ ኣብ ፖለቲካዊ ንጥፊታት ዝኣምን፡ ንመግዛእታዊ መንግስቲ ኢትዮጵያ ክብድህ ዝፍትን ፖለቲካዊ ውድብ ኣብ ኤርትራ ኣሎ ድዩ?” ክብል ሓተተ።

ኣቶ ሙሳ ብላል፡ እድሪስን ብጾቱን ብዛዕባ ህሉው ምዕባለ ፖለቲካዊ ኩነታት ሃገር ብዙሕ ዝፈልጡ ከም ዘይኾኑ ግምት ስለ ዘሕደረ፡ ብዛዕባ ኣመሰራርታ ማሕበር ምንቕስቃስ ሓርነት ኤርትራን (ሓረካ) ዘሰላሰሎ ንጥፊታትን ክገልጸሎም ብምውሳን፡-“ብዙሓት ብፍላይ ኣብ ከተማ ፖርት ሱዳን ዘለዉ ኣባላት ምንቕስቃስ ሓርነት ኤርትራ፡ ኣኼባታት እናኣካየዱ ኣብ ምልውዋጥ ሓበሬታታት ክሕጸሩ ከለዉ፡ ገለ ንጡፋት ግን፡ ኣብ ልዕሊ መግዛእቲ ኢትዮጵያን ኤርትራውያን ደገፍቱን ከይተረፈ፡ ብረታዊ ቃልሲ ክካየድ ኣለዎ ዝብል ርእይቶ ዝድግፉን ዝሓቱን ኣይተሳእኑን።”

“ኣስማት ገለ ንጡፋት’ዚ ውድብ ክንፈልጥ ይከኣል ድዩ?” ዝብል ኣገዳስን ኣዋጣሪ ዝመስል ሕቶ ብትብዓትን ሓውሲ ድፍረትን እድሪስ ኣቐረብ።

“ዚ ውድብ ዝመርሕ ሓደ ካብ ደቂ ናቕፋን ሮራ ሓባብን ዝኾነ፡ ኣብ ከተማ ፖርት ሱዳን ዝነብር መሓመድ ሰዲድ ናወድ ዝበሃል ኮይኑ፡ ካልኣት ከም ያሲን ዓገዳ፡ እድሪስ ገንሸራ፡ ሳልሕ ኣሕመድ እያይ፡ ካሕሳይ ባህልቢ፡ ኸያር ሓሰን ቢያንን ትኩእ ይሕደጎውን ዝበሃሉ መራሕቲ ብተወሳኺ ክግለጹ ዝከኣልዮ።” ብምትእምማን ኣቶ ሙሳ ብላል ከተሰኸፈ መለሰ።

እድረስ ብዝሰምዖ ከይተጠራጠረ፡ ዝርዝራዊ ሓበሬታ ክረክብን እምነት ንምሕዳርን፡-“ብኣና ምጥርጣር ኣይሃልወካ። ንሕና ኣብዚ ዓዲ ካብ ንመጽእ፡ ኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ'ውን ከይተረፈ፡ ብሃገርናን ህዝብናን እንሓምም ሰባት ስለ ዝኾና ክተኣምነና ተስፋ እናገበርና፡ ብዛዕባ ሃገርና ብዙሕ ስለ እንሰምዕ፡ ስነ-ኣእምራዊ ቅሳነት ስኢና፡ ሓንጎልናን ሙሉእ መንፈስናን ምሳና የለዉን። ከምቶም ብዙሓት ዝገብሩዎ፡ ንነፍስና ይኹን ንሃገርና ዝድለ ፖለቲካዊ መተካእታ ክሳዕ ሕጂ ክንፈጥር ኣይከኣልናን። ንሕና ብሓደ ሸነኽ ስምዒታውያን ኮይና፡ ቦቲ ኻልእ ሸነኽ ፖለቲካኛታት ክንኸውን ኢና እንደሊ። እዚ ድማ ከምቲ፡ ኣሕዋትና ሱዳናውያን ዝብሉዎን ዝእምንዎን፡ ፖለቲካን ውልቃውነትን ብሓደ ዝሳነዩ ኣይኮኑን።” በለ።

ኣቶ ሙሳ ብላል ዝጸናጸኖ ሰብ ከም ዘየለ ድሕሪ ምርግጋጽ፡-“ኢትዮጵያውያን ከም ገዛእቲ መሰልና እንተ መንዘዑ፡ ዝፍርሑ ኣይኮኑን። ስለ ዝኾነ ከም ኩሎም ኣህዛብ እንደልዩ ከነተግብር መሰልና'ዩ።” በለ።

ኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ፡ ንኣቶ ሙሳ ብላል ከም ንቐሕ፡ ሓያልን ለባምን፡ ካብ ካልኣት ናይ ሱዳን ፖለቲካኛታት መራሕቲ ከም ዘይፍለ ብምውሳዱ፡ “ምፍላጥ ፖለቲካዊ ምዕባለታት ንበይኑ እኹል ብዘይ ምጻኑ፡ ዝኾነ ግዱስ ሰብ፡ ረብሓታት ኤርትራውያን ከረጋግጽ ዝኸእል መደባት ክስእል ኣገዳሲ ኾይኑ ይረኣዩኒ።” ክብል ንዘለዎ ኣጠማምታ ክገልጽ ፈተነ።

“ሰባት ንናይ ካልኣት ኣጠማምታትን ርእይቶታትን ግምት ከይሃቡ፡ ዝኾነ ሰብ ዝፈልጦን ዘይፈልጦን ክዛረብን ክትንትንን ኣለዎ ዝብሉ እንተለዉ፡ ኣብ ጌጋዮም ዘለዉ። ንስኻትኩም ከምቶም ካልኣት ንጹሃት ኤርትራውያን ብዛዕባ ሃገርኩም ከም ትሻቀሉ ስለ ዝርዳእ፡ ቀንዲ ተልኡኸይ ከም ኣባል ምንቕስቃስ ሓርነት ኤርትራ ወይ ሓረካ፡ ንኤርትራውያን ዜጋታት ክብራብር ስርሓይ ብተወፋይነት ከሰላስል ኣሎኒ።” ብምባል ነቲ ብኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ ዝቐረበ መለሰሉ።

ግዜ ምፍዳስ እንዳ ቐረበ ብምምጽኡ፡ ብዙሓት ዓማዊል እንዳ ሻሂ ኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ ከም ልማዶም፡ ደሓን ሕደሩ፡ ልዋም ለይቲ ይግበረልና እናተበሃሃሉ፡ ኣቶ ሙሳ ብላል፡-“ምሳኹም ምርኻብይ ኣዘየ ሑጉስ'የ። ድሕሪ ሳልስቲ ካብ ገዳርፍ ምስ ተመለስኩ ንራኹብ ንኸውን።” ክብል ንናይ ቀጻሊ ርክቦም ተመነዩ።

ክፈለለዩ ግድን ስለ ዝነበረ ኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ፡-“ግርም ጋሻና ስለ ዝኾንካ፡ ካልእ ሓሳብ እንተ ዘይብልካ፡ ኣብ ገዛይ ሓዲርካ፡ ንግሆ ባዕላይ ታክሲ ተኾናቲረ፡ ናብ መዕረፊ ኣውቶቡሳት ገዳርፍ ክብጸሓካ ድለው'የ።” ብፍሱህ መንፈስ ንኣቶ ሙሳ ብላል ሓተተ።

“ሕራይ ጽቡቕ”። መለሰ ኣቶ ሙሳ ብላል።
ኩሎም ከምቲ ዝተባህለ ብምስምማዕ፡ ነናብ ጉዳዮም ኣምረሑ።

